

УДК 349.3

Володимир Мельник,

канд. юрид. наук, доцент кафедри
соціально-гуманітарних і правових дисциплін
Київського інституту інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри муніципального права
та адміністративно-правових дисциплін
Інституту права імені Іонікія Малиновського
Національного університету «Острозька академія»

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ: ЗАСАДИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЄС

У статті розкрито загальні теоретико-правові аспекти соціального захисту осіб з інвалідністю в окремих державах-членах ЄС. Відзначено важливість системного реформування соціального захисту осіб з інвалідністю в Україні та важливість і значимість досвіду держав-членів ЄС у цій сфері. Зазначено, що держави-члени ЄС об'єднують концептуальні засади розвитку інклюзивного суспільства, наявність кодифікованого законодавчого акта про соціальний захист (1990 р.). Акцентовано увагу на досвіді у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю таких держав, як: Австрія, Болгарія, Німеччина, Швеція. Зроблено висновки та пропозиції.

Ключові слова: соціальний захист, ЄС, держави-члени ЄС, особи з інвалідністю, Кодекс про соціальне забезпечення, пенсії, соціальні допомоги, соціальні послуги, законодавство про соціальний захист.

Просування України шляхом демократичних, соціальних та правових реформ насамперед передбачає системне та адекватне реформування соціального захисту осіб з інвалідністю як чинник інклюзивності та соціалізації суспільства і держави, утвердження системи основоположних та фундаментальних прав, що є складником історичного прагнення нашої держави до входження до європейської спільноти, посиленої співпраці з ЄС та окремими державами-членами [1, с. 49-57], [2, с. 50-54]. Це пояснюється наявністю тісних історичних, культурних, геополітичних, економічних правових зв'язків, які дають підстави ствердно констатувати, що наша держава є складовою частиною європейської спільноти. Доречно підкреслити, що у ЄС встановлено загальні правила щодо забезпечення прав соціального захисту в межах держав-членів, а також Ісландії, Ліхтенштейну, Норвегії, Швейцарії. Водночас положення щодо координації соціального захисту в контексті принципу вільного руху в межах ЄС не замінює національних систем соціального захисту, а тому конкретні норми щодо соціального забезпечення в тому числі осіб з інвалідністю містяться саме в національному законодавстві окремих європейських держав.

Аналізуючи зарубіжний досвід соціального захисту у зарубіжних країнах, професор

О. В. Тищенко робить висновок, що в основу соціальної політики європейських країн покладена людиноцентристська ідея, коли функціонування всього державного механізму спрямоване на покращення добробуту населення, сприяє дієвій реалізації соціального забезпечення членів суспільства, регулює стан на ринку праці, слугує стабілізатором соціальної ситуації в країні [3, с. 287].

Ураховуючи те, що Україна формує свій шлях щодо формування та розвитку сучасної моделі соціального захисту осіб з інвалідністю, у суспільстві лише формуються основи інклюзивності, поваги до прав людей з інвалідністю, його організаційно-правові форми та види, то, очевидно, досвід держав-членів ЄС може бути соціально-правовим базисом якісних реформ та перетворень. По-перше, ЄС рухається історичним шляхом становлення європейського інклюзивного простору. По-друге, генеза соціальної політики держав-членів ЄС та сучасний стан підпорядковуються меті підвищення рівня та якості життя кожного. По-третє, держави-члени ЄС мають важливий досвід оптимального поєднання державного та недержавного соціального захисту та соціального страхування осіб з інвалідністю. По-четверте, держави-члени ЄС мають чітке та стабільне законодавче забезпечення соціального захисту осіб з інвалідністю. По-п'яте, держави-

члени ЄС формують стратегію щодо ефективності, адресності та доступності системи соціальних прав.

Закономірно, що така соціальна політика є вагомим кроком у розбудові в Україні сучасної моделі громадянського суспільства, ефективної моделі соціального захисту осіб з інвалідністю. Протягом 1991-2018 рр. Україною та державами-членами ЄС сформовано належну міжнародно-правову базу партнерства та співробітництва між ними [4-7]. При цьому ключовим видається процес гармонізації законодавства України та ЄС з питань соціального захисту осіб з інвалідністю [8]. Спрямованість процесу гармонізації має передбачати формування в Україні новітнього законодавства про соціальний захист осіб з інвалідністю.

Метою наукової статті є науково-теоретичне дослідження засад правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю у державах-членах ЄС. У юридичній літературі зазначена проблематика частково розглядалася у працях таких вчених-юристів, як: В. М. Андріїв, Н. Б. Болотіна, В. С. Венедіктов, С. В. Венедіктов, С. Я. Вавженчук, С. В. Вишновецька, І. В. Зуб, М. І. Іншин, В. Л. Костюк, С. С. Лукаш, О. В. Москаленко, П. Д. Пилипенко, С. М. Прилипко, С. М. Синчук, О. В. Тищенко, Г. І. Чанишева, В. І. Щербина, М. М. Шумило, Л. П. Шумна, Н. М. Хуторян, О. М. Ярошенко та ін. Крім того, окремі проблеми цієї тематики досліджувались такими дослідниками, як: Г. Альбрехт, П. Бланк, М. Бюрі, А. Веліховські, М. Карлі, К. Сільман, Дж. Шмелінг та інші. Варто відзначити, що відповідні дослідження правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю в окремих державах-членах ЄС є досить важливими та необхідними для розвитку доктрини права соціального захисту. Разом із тим утвердження в Україні сучасної моделі соціального захисту осіб з інвалідністю вимагає системного урахування конструктивного досвіду окремих держав-членів ЄС. Слід підкреслити, що згідно з положеннями Європейської стратегії з питань інвалідності на 2010–2020 рр. соціальний захист осіб з інвалідністю є одним із восьми пріоритетних напрямів, який передбачає утвердження умов гідного життя, боротьбу з бідністю та соціальною ізоляцією таких людей [9, с. 146-152]. Крім того, ЄС розвиває стратегію інклюзивного суспільства, спираючись на позиції прав людини, що означає сприяння активному залученню осіб з інвалідністю до усіх сфер життя суспільства. У цьому контексті

Європейський комітет розробив стратегію вирішення проблем інвалідності на 2010-2020 роки. Дана стратегія була прийнята у 2010 році, ґрунтується на UNCRPD і бере до уваги досвід Плану дій з інвалідності (2004-2010), а також такі програми: DISCIT – Making persons with disabilities full citizens, SMART 2014-0061 – Monitoring methodologies for web-accessibility in the EU, European Research Agendas for Disability Equality (EuRADE), Capacity building of organisations of persons with disabilities in the Mediterranean (MUSAWA II) [9, с. 150], [10].

Варто відзначити, що програми соціального захисту осіб з інвалідністю в державах ЄС покликані: удосконалювати норми законодавства щодо пенсійного забезпечення, за яким розмір пенсії встановлюється у відсотковому відношенні до середнього заробітку; розвивати механізми підтримки осіб з інвалідністю, які потребують постійного догляду; встановлювати низку заходів із реабілітації та перенавчання осіб з інвалідністю тощо.

Також важливо наголосити, що законодавство про соціальний захист у ЄС є кодифікованим та таким, що мотивує окремі держави розвивати дієві механізми реалізації та гарантування окремих соціальних прав. Так, ще у 1964 р. державами-членами Ради Європи було ухвалено Європейський кодекс соціального забезпечення, який було переглянуто у 1990 р. [11], [12, с. 535-540]. В. Л. Костюк та О. Я. Мельник доречно підкреслюють, що теоретико-правовий аналіз положень зазначеного Кодексу засвідчує, що його особливостями є таке: містить загальні засади та принципи соціального забезпечення; визначає загальний перелік видів соціального забезпечення та умов їх надання відповідним правовочним особам; визначає базову систему європейських соціальних стандартів; стимулює держави, його учасниці, розвивати відповідні внутрішні моделі соціального забезпечення, враховуючи національні особливості соціально-економічного розвитку. За таких обставин подальша процедура ухвалення ЄКСЗ вимагатиме від України розбудови внутрішньої системи джерел права соціального законодавства і, насамперед, відповідного законодавства [12, с. 535-540].

Н. О. Боднар підкреслює, що у країнах ЄС право на виплати у разі настання інвалідності у рамках соціального страхування має все населення, як особи, які працюють за контрактом, так і самозайняті особи, віком від 16 років до віку виходу на пенсію. До того ж у деяких державах можливе добровільне страхування, наприклад, у Німеччині – для

осіб, які проживають у країні тимчасово або працюють за кордоном, у Чехії, Словенії та Словаччині – для безробітних, студентів і працюючих за кордоном, у Франції, Іспанії, Португалії – для певних груп населення [13, с. 122–123]. Разом із тим кожна держава-член ЄС формує свою систему соціального захисту осіб з інвалідністю. Тому видається слушним звернути увагу на досвід окремих держав-членів ЄС у цій сфері.

По-перше, система соціального захисту осіб з інвалідністю Австрії має такі основні особливості [14], зокрема: 1) діє принцип передування реабілітаційних заходів встановленню пенсії у зв'язку з інвалідністю; 2) встановленню постійної втрати працездатності має передувати комплекс реабілітаційних заходів, спрямованих на відновлення працездатності особи; 3) коли реабілітація є потенційно успішною, заклади пенсійного страхування можуть оплачувати заходи медичної, трудової чи соціальної реабілітації, яка вважатиметься успішною, якщо вони допоможуть особі відновити її становище у трудовому, економічному та соціальному аспектах; 4) встановлення інвалідності залежить від трудової активності особи – кваліфікованої чи некваліфікованої праці, зокрема, кваліфіковані працівники визнаються непрацездатними у зв'язку з інвалідністю, якщо вони втратили працездатність більше ніж на половину порівняно зі здоровими застрахованими працівниками та з відповідним рівнем кваліфікації; 5) пенсійне забезпечення у зв'язку з інвалідністю встановлюється лише у разі постійної втрати працездатності; 6) право на пенсію у зв'язку з інвалідністю (*Invalideitsrente – нім.*) виникає за умови наявності щонайменше 60 місяців страхового стажу впродовж 120 календарних місяців (*Rahmzeitraum – нім.*), що передують призначенню пенсії; 7) розмір пенсійних виплат у зв'язку з інвалідністю за законодавством Австрії залежить від багатьох критеріїв. Розмір пенсії розраховується індивідуально з урахуванням віку особи, страхового періоду та страхового стажу [15, с. 42].

По-друге, низку особливостей має система соціального захисту осіб з інвалідністю Болгарії [16], зокрема: 1) на пенсію по інвалідності у зв'язку із загальним захворюванням можуть претендувати особи, які втратили працездатність на 50 % і більше з моменту втрати працездатності; 2) для осіб слабо зрячих від народження або для тих людей, які втратили працездатність до працевлаштування, пенсія призначається з дати звернення; 3) пенсія по інвалідності внаслідок цивільної чи військової служби виплачується з державної системи страхування; 4) вимоги до наявності страхового стажу такі: особи віком до 25 років для отримання права на пен-

сію по інвалідності повинні мати принаймні 1 рік страхового стажу; до 30 років – 3 роки страхового стажу; понад 30 років – 5 років страхового стажу; 5) пенсія по інвалідності не надається, якщо особа має право на пенсію за віком [16], [15, с. 60]; 6) питання соціального захисту осіб з інвалідністю також регулюються Кодексом соціального страхування [17].

По-третє, особливості соціального захисту осіб з інвалідністю у Німеччині такі: 1) особа може мати соціальний захист за таких умов, як: неможливість працювати впродовж шестимісячного строку (у разі часткової втрати працездатності; неможливість виконувати трудову функцію щонайменше протягом трьох годин на день (для осіб з повною втратою працездатності); сплата внесків за пенсійною схемою впродовж 5 років; сплата впродовж трьох років внесків за системою обов'язкового соціального страхування за період останніх п'яти років, що передують моменту втрати працездатності [18, с. 24]; 2) ступінь інвалідності розуміється як постійне зменшення фізичних або психологічних можливостей, викликаних іншими причинами, ніж тимчасова хвороба чи вікові особливості; 3) пенсійні виплати по інвалідності залежать від ступеня інвалідності (втрати працездатності), який визначається у відсотках – від 20 до 100 – на підставі поданих документів чи медичного огляду (особи з високим ступенем інвалідності – понад 50 % – (*Schwerbehinderte – нім.*) отримують картку інвалідності (*Schwerbebehindertenausweis – нім.*), в якій вказується ступінь та сутність інвалідності; 4) право на пенсію по інвалідності щодо трудової зайнятості мають особи, які народилися до 2 січня 1962 року та не здатні працювати за своєю професією понад шість годин на день; 5) особи з інвалідністю мають право на такі види соціального захисту: а) податкові пільги – зменшення податку на автомобілі, залежно від ступеня інвалідності; б) спеціальний порядок звільнення осіб з інвалідністю, який передбачає отримання згоди Офісу з інтеграції (*Integrationsamt – нім.*) на повідомлення особи з інвалідністю про наступне звільнення; в) на 5 додаткових днів щорічної відпустки; г) право на працевлаштування (встановлена 5 %-ва квота для роботодавців з чисельністю працівників понад 20 осіб); г) особи з інвалідністю з вадами зору та слуху мають право на державну допомогу на догляд (*Landespflegegeld – нім.*), яка призначена для компенсації додаткових витрат, пов'язаних з інвалідністю, залежно від ступеня інвалідності; д) застраховані особи з інвалідністю, а також особи, які здійснюють догляд за ними, мають право на відповідні страхові виплати (*Pflegeversicherung – нім.*) тощо.

По-четверте, низку особливостей має соціальний захист у Швеції [19], зокрема: 1) особи з інвалідністю мають право на різні види соціального захисту, у тому числі соціальні послуги від Шведського агентства соціального страхування або від муніципальної влади, допомогу по інвалідності, допомогу батькам дітей з інвалідністю, допомогу на купівлю або переобладнання автомобіля чи іншого транспортного засобу, а також компенсації роботодавцям, у яких працюють особи з інвалідністю; 2) основним нормативно-правовим актом, що регулює відносини соціального захисту осіб з інвалідністю у Швеції, є Кодекс соціального страхування (2010 року) [20, гл. 48–52], а також Акт (1993:387) щодо підтримки та послуг для осіб з певними функціональними розладами [21]; 3) право на отримання соціальних послуг з урахуванням специфіки нозології мають особи: з вадами, що перешкоджають навчанню, такі як аутизм або подібні до аутизму стани; зі значною та постійною розумовою інвалідністю внаслідок ушкодження мозку, якого особа зазнала в дорослому віці внаслідок насильства або хвороби; з іншою постійною фізичною чи ментальною інвалідністю, яка є очевидною та не є результатом природного старіння; 4) допомога по інвалідності (*handikappersättning* – швед.) надається в тому разі, коли особа потребує допомоги: щоденно для задоволення звичайних життєвих потреб; для навчання або роботи; на покриття додаткових витрат, викликаних хворобою чи інвалідністю; допомога по інвалідності надається за умови, що перелічені ознаки тривають понад один рік (допомога надається з липня місяця року, в якому особі виповнилося 19 років, і до досягнення нею 65-річного віку); 5) роботодавець може отримувати компенсацію у зв'язку із зайнятістю особи з інвалідністю (*arbetshjälpmedel* – швед.); 6) розмір допомоги особі з інвалідністю на придбання автомобіля залежить від її доходу; 7) розмір пенсії по інвалідності також розраховується з урахуванням ступеня втрати працездатності та переглядається щорічно відповідно до зміни індексу цін [15, с. 308].

Можна підтримати позицію А. М. Куцої, яка пропонує запровадити у правову систему України такі заходи: ввести такі форми підтримки осіб з функціональними обмеженнями, як персональний асистент, контактна особа чи супроводжуючий (Королівство Швеція); впровадити практику надання особам з інвалідністю соціальних послуг громадськими організаціями інвалідів, у тому числі всеукраїнськими, з подальшою компенсацією їх вартості за рахунок коштів, що передбачаються на спеціальні програми, які фінансуються з державного та місцевих бюджетів (Федеративна Республіка Німеччина); ство-

рити сайт «Інформація для інвалідів», який би мав характер «гарячої лінії»: інваліди мали б змогу отримати необхідну інформацію щодо заходів їх соціального захисту, а в разі виникнення питань – оперативну відповідь (Сполучені Штати Америки) [22, с. 10].

З огляду на вищевикладене, можна відзначити, що система соціального захисту у державах-членах ЄС будується на політиці соціальної єдності та рівності через адекватний, доступний та фінансово надійний соціальний захист, а також принципи соціальної інклюзивності щодо осіб з інвалідністю. Основною особливістю та проблемою соціального захисту осіб з інвалідністю за законодавством ЄС є проблема координації соціального захисту за національними законодавствами держав-членів. Водночас встановлені соціальні стандарти, організаційно-правові форми, види соціального захисту значно відрізняються, але диференціюються залежно від соціального страхового стажу та інших певних особливих умов. При цьому спільною ознакою є також заміна пенсії по інвалідності пенсією за віком з досягненням особою пенсійного віку та збереження їх за особою у разі переїзду на проживання в іншу державу.

Варто наголосити, що досить конструктивним для нашої держави може бути досвід реформування системи соціального захисту не тільки провідних у соціально-економічному відношенні держав-членів ЄС, а й тих, які вступили до Союзу відносно недавно, зокрема Румунії та Болгарії, оскільки наші соціально-економічні умови є релевантними, а тому й процес гармонізації законодавства із соціального захисту осіб з інвалідністю у разі успішної реформи буде для України релевантним. Водночас аналіз зарубіжного досвіду правового регулювання соціального захисту осіб з інвалідністю в державах-членах Європейського Союзу дозволяє говорити про поєднання спільних (загальних) та особливих (національних) нормативних положень у встановленні, зокрема, пенсійного забезпечення осіб з інвалідністю. За загальним правилом для розрахунку розміру пенсії береться до уваги як страховий стаж, так й інші фактори, які впливають на сукупний дохід особи з інвалідністю, що може призводити до зменшення й аж до скасування пенсії. Таким чином досягається економічна обґрунтованість та соціальна справедливість у соціальному захисті осіб з інвалідністю на засадах недискримінації та соціальної інклюзії.

З огляду на вищевикладене, можна виокремити основні, ключові загальні напрями розвитку соціального захисту в окремих зарубіжних державах-членах ЄС: 1) загальна спрямованість на розвиток інклюзивного

суспільства; 2) пріоритет підвищення рівня та якості життя осіб з інвалідністю; 3) адресність соціального захисту; 4) мотивація долучення до ринку праці; 5) доступність видів соціального захисту; 6) єдність загальних принципів правового регулювання.

Що ж стосується особливостей окремих держав-членів ЄС, то варто зазначити таке: 1) активний розвиток державного соціального захисту осіб з інвалідністю (наприклад, Франція, Італія, Польща, Болгарія, Румунія тощо); 2) активна система соціального страхування осіб з інвалідністю (наприклад, Німеччина, Великобританія, Чехія, Швеція тощо); 3) недержавний соціальний захист осіб з інвалідністю (наприклад, Німеччина, Великобританія, Данія, Швейцарія тощо).

Список використаних джерел:

1. Костюк В.Л., Яцкевич І.І. Право на працю у контексті Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю: сутність, проблеми та перспективи законодавчого регулювання. Соціальне право. 2017. № 2. С. 49–57.
2. Костюк В. Проблеми гармонізації законодавства України щодо прав осіб з інвалідністю з відповідними стандартами Європейського Союзу. Право України. 2016. № 8. С. 47–54.
3. Тищенко О.В. Право соціального забезпечення України: теоретичні та практичні проблеми формування та розвитку галузі: монографія. Київ: ДП «Прінт Сервіс», 2014. 394 с.
4. Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: Угода від 14.06.1994. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/998_012.
5. Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: Закон України від 10 листопада 1994 р. № 237/94-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 46. Ст. 415.
6. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Угода від 27.06.2014. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran2820#n2820.
7. Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України від 16 вересня 2014 р. №1678-VII. Відомості Верховної Ради України. 2014. № 40. Ст. 2021.
8. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 21.11. 2002. №228-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № 3. Ст. 12.
9. Єлісеєва О.К., Пітарякова К.С. Порівняльний аналіз людського розвитку щодо осіб з обмеженими можливостями в Україні та ЄС. Теоретичні та практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2015. Випуск (12). Т. 2. С. 146-152.
10. Офіційний сайт Європейської статистики України. URL: <http://ec.europa.eu>.
11. Європейський кодекс соціального забезпечення: Кодекс Ради Європи від 06.11.1990. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_329.
12. Костюк В.Л., Мельник О.Я. Європейський кодекс соціального забезпечення у контексті новітньої моделі джерел права: проблеми та тенденції. Традиції та новачі юридичної науки: минуле, сучасність, майбутнє: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 19 травня 2017р.). У 2-х т. Т. 1 / відп. ред. Г.О. Ульянова. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. С. 535-540.
13. Бондар Н.О. Основні напрями та особливості соціального захисту інвалідів у країнах ЄС. Бізнес Інформ. 2012. № 6. С. 120–124.
14. Austria – Invalidity benefits / European Commission. URL: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1101&langId=en&intPageId=4406> (дата звернення: 09.06.2018).
15. Social Security Programs Throughout the World: Europe, 2016: Summaries 13–11801. Social Security Administration, 2016. 340 p.
16. Bulgaria – Persons with disabilities. URL: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1103&langId=en&intPageId=4434> (дата звернення: 09.06.2018).
17. Кодекс за социално осигуряване (загл. изм. – ДВ, БР. 67 ОТ 2003 Г.). Българският правен портал. lex.bg. URL: <https://lex.bg/index.php/laws/ldoc/1597824512> (дата звернення: 10.06.2018).
18. Zagorskis V. Your social security rights in Germany. European Commission, 2017. 50 p.
19. Sweden – Benefits for people with disabilities. URL: <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1130&langId=en&intPageId=4813> (дата звернення: 10.06.2018).
20. Riksdagsf rvaltningen. Socialf rs kringsbalk (2010:110) Svensk f rfattningssamling 2010:2010:110 t.o.m. SFS 2018:670 – Riksdagen. URL: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/socialforsakringsbalk-2010110_sfs-2010-110 (дата звернення: 10.06.2018).
21. Riksdagsf rvaltningen. Lag (1993:387) om st d och service till vissa funktionshindrade Svensk f rfattningssamling 1993:1993:387 t.o.m. SFS 2018:571 – Riksdagen. URL: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-1993387-om-stod-och-service-till-vissa_sfs-1993-387 (дата звернення: 10.06.2018).
22. Куца А. М. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту інвалідів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Запоріжжя, 2011. 18 с.

В статье раскрыты общие теоретико-правовые аспекты социальной защиты лиц с инвалидностью в отдельных государствах-членах ЕС. Отмечена важность системного реформирования социальной защиты лиц с инвалидностью в Украине и важность и значимость опыта государств-членов ЕС в этой сфере. Отмечено, что государства-члены ЕС объединяют концептуальные основы развития инклюзивного общества, наличие кодифицированного законодательного акта о социальной защите (1990 г.). Акцентировано внимание на опыте в сфере социальной защиты лиц с инвалидностью таких государств, как: Австрия, Болгария, Германия, Швеция. Сделаны выводы и предложения.

Ключевые слова: социальная защита, ЕС, государства-члены ЕС, лица с инвалидностью, Кодекс о социальном обеспечении, пенсии, социальные пособия, социальные услуги, законодательство о социальной защите.

The article reveals the general theoretical and legal acts of social protection of persons with disabilities in certain EU member states. The importance of systematic reform of the social protection of persons with disabilities in Ukraine and the importance and significance of the experience of the EU member states in this area were noted. It is understood that the EU member states unite the conceptual foundations of the development of an inclusive society, the existence of a codified legislative act on social protection (1990). Attention is drawn to the experience in the field of social protection of persons with disabilities of such states as: Austria, Bulgaria, Germany, Sweden. Conclusions and suggestions are made.

Key words: social protection, EU, EU Member States, persons with disabilities, Social Security Code, pensions, social assistance, social services, legislation on social protection.

